

POJAVNOST GRIZENJA REPOV V POVEZAVI Z ZDRAVSTVENIM STANJEM ŽIVALI

IRENA GOLINAR OVEN,
MARINA ŠTUKELJ
Veterinarska fakulteta
Klinika za prežvekovalce in prašiče

Evropski kmetijski sklad za razvoj podeželja - Evropa investira v podeželje

Zakaj krajšamo repe?

- Krajšanje repov se pri prašičih opravlja z namenom preprečevanje grizenja repov.
- Krajšanje repov prašičem povzroča bolečine in zato slabša njihovo dobro počutje.

9. 12. 2019

Usposabljanje za ukrep DŽ iz PRP RS za obdobje 2014-2020 za leto 2019

2

- Rutinsko krajšanje repov se še vedno izvaja v večini držav članic EU, tudi v Sloveniji.
- Pravilnik o zaščiti rejnih živali: dovoljeno krajšanje repov le v primeru, da rejec dokaže, da ima zaradi opustitve te prakse več grizenja repov, več poškodb in stroškov.

9. 12. 2019

Usposabljanje za ukrep DŽ iz PRP RS za obdobje 2014-2020 za leto 2019

3

- V nekaterih državah npr. na Švedskem, Finskem, Norveškem, Litvi in Švici so krajšanje repov prepovedali ali pa lahko krajšajo repe samo z anestezijo.

9. 12. 2019

Usposabljanje za ukrep DŽ iz PRP RS za obdobje 2014-2020 za leto 2019

4

Prevalenca grizenja repov |

- Več grizenja repov v rejah s slabšim zdravstvenim stanjem:

- ✓ respiratorne bolezni
- ✓ anemija
- ✓ bolezni prebavil
- ✓ paraziti

- Poškodbe na repih se ugotovljajo v klavnici in na farmi.

9. 12. 2019

Usposabljanje za ukrep DŽ iz PRP RS za obdobje 2014-2020 za leto 2019

5

- Irska študija na klavni liniji: blage poškodbe skrajšanih repov so ugotovili pri 72,5 % prašičev, hude poškodbe repov pa pri 2,5 % prašičev.
- Finska študija na klavni liniji: 34,6 % prašičev imelo poškodbe na repih (prašiči niso imeli kupiranih repov).
- Na Švedskem so pri rednih zakolih ugotovili 1 do 2 % prašičev s poškodbami repa.

9. 12. 2019

Usposabljanje za ukrep DŽ iz PRP RS za obdobje 2014-2020 za leto 2019

6

Prevalenca grizenja repov II

- 30 – 70 % farm, kjer se pojavlja grizenje repov, prevalenca med 1 do 5 %.
- Raziskava, kjer je bilo vključenih 90 danskih čred pitancev: prevalenca grizenja repov 1,26 %.
- Raziskava, kjer je bilo vključenih 60 belgijskih farm, ki so jih obiskovali 3-krat letno: prevalenca 2,1 %; 24,5 % boksov pa je imelo vsaj 1 prašiča, ki je imel poškodbo repa ali ušes.

Primerjava rezultatov raziskav

- Različni sistemi rej
- Predlagani so bili različni sistemi točkovanja poškodb repov v klavnici in tudi na farmah, vendar noben od njih ni univerzalen.

»Welfare Quality Protocol®«

- Po mednarodnem protokolu »Welfare Quality Protocol®« lahko ocenimo spremembe na repih z oceno 0, 1 ali 2:
- 0 – ni dokazov o grizenju repov

- 1 – znaki površinskega grizenja brez prisotnosti sveže krvi in oteklin (rdečkastih področij na repu ne štejemo kot rane, razen če je prisotna sveža kri)

- 2 – prisotni očitni znaki grizenja repov – kri, otekline, infekcije, manjkajoči deli repa ali kraste

Posledice grizenja repov

- Slabše zdravstveno stanje živali
 - ✓ Slabši prirasti:
 - Za 4 kg lažji od vrstnikov
 - Dnevni prirast nižji za 1 do 3 %
 - Povprečni prirast nižji med 1 in 11 %
 - ✓ Razlike v velikosti pri isto starih prašičih

Velikokrat manjši prašiči začno z grizenjem repa sovrstnikov

Posledice grizenja repov

- ✓ Poškodbe
- ✓ Bolečina, stiska živali
- ✓ Abscesi ← sekundarne bakterijske okužbe

Najpogosteje v področju hrbtenjače, v trebušno medenični votlini, različnih sklepih zadnjih okončin; pljučni abscesi

- ✓ Septični artritis
- ✓ Septikemija

9. 12. 2019 Usposabljanje za ukrep DŽ iz PRP RS za obdobje 2014-2020 za leto 2019

13

Posledice grizenja repov

- Ekonomske izgube:
 - ✓ Slabša rast prašičev
 - ✓ Slabša konverzija krme
 - ✓ Dodatno zdravljenje
 - ✓ Večja smrtnost
 - ✓ Na liniji klanja trup zaradi abscesov razvrednoten ali se ga celo zavrže

9. 12. 2019 Usposabljanje za ukrep DŽ iz PRP RS za obdobje 2014-2020 za leto 2019

14

Posledice grizenja repov

- ✓ Raziskava na Irskem: finančne izgube zaradi obrezovanja trupov v klavnici: **0,59 €** na prašiča
- ✓ Raziskava na Nizozemskem: letna škoda **2.383 €** za farmo s 4000 pitanci in prevalenco grizenja repov 2,12 % (skrajšani repi)
- ✓ Povprečni neto strošek za poškodovanega prašiča: **18,96 €** (dodatna zdravila, delo veterinarja in druge delovne sile, materialni stroški, višja smrtnost, odvoz kadavrov, obrezovanje trupov, nižji dnevni prirast, daljše pitanje živali)

9. 12. 2019 Usposabljanje za ukrep DŽ iz PRP RS za obdobje 2014-2020 za leto 2019

15

Preventiva in zdravljenje pri izbruhu grizenja repov

- Nameniti več časa opazovanju živali
- Imeti na razpolago proste bokse za napadene živali in napadalce
- Takoj odstraniti napadalca/e in napadene živali
- Napadene prašiče zdravimo z antibiotično in protibolečinsko terapijo; kirurška amputacija repa

9. 12. 2019 Usposabljanje za ukrep DŽ iz PRP RS za obdobje 2014-2020 za leto 2019

16

Dejavniki tveganja pri grizenju repov

- Notranji dejavniki
 - ✓ Odstavitev
 - ✓ Zdravje
 - ✓ Spol
 - ✓ Genetika
- Zunanji dejavniki
 - ✓ Prostor
 - ✓ Mikroklima
 - ✓ Hrana in voda
 - ✓ Stres
 - ✓ Obogatitev okolja

9. 12. 2019 Usposabljanje za ukrep DŽ iz PRP RS za obdobje 2014-2020 za leto 2019

17

Zdravstveno stanje živali

- Dokazana povezava med zdravjem črede in grizenjem repov
- EFSA (2007):
 - ✓ Smrtnost pujskov po odstavitvi višja od 2,5 %: za 3,9 – krat se poveča tveganje za grizenje repov
 - ✓ Respiratorne bolezni: za 1,6 – krat se poveča tveganje za grizenje repov
- Danska raziskava: 483 farm; dokazala povezavo med respiratornimi težavami v čredi in grizenjem repov in ušes pri tekačih

9. 12. 2019 Usposabljanje za ukrep DŽ iz PRP RS za obdobje 2014-2020 za leto 2019

18

Zdravstveno stanje živali

- Biovarnostni ukrepi!!
 - ✓ Kupovanje prašičev s poznanim in sprejemljivim zdravstvenim stanjem
 - ✓ Karantena
 - ✓ Kupovanje neokuženega semena
 - ✓ Strogo preoblačenje, preobuvanje
 - ✓ Umivanje rok
 - ✓ Omejen dostop obiskovalcem
 - ✓ Dezbariere
 - ✓ Kategorije prašičev ločene po prostorih
 - ✓ Način reje „vse noter-vse ven“

Zdravstveno stanje živali

- ✓ Temeljito čiščenje in razkuževanje prostorov
 - ✓ Deratizacija in dezinfekcija
 - ✓ Uporaba mrež na oknih farne in uporaba insekticidov
 - ✓ Uporaba zdravstveno neoporečne vode
 - ✓ Higiena transportnih vozil in farne
 - ✓ Namestitvev filtracijskih sistemov
- Program zdravstvenega varstva in vakcinacij!

Kazalniki dobrobiti za oceno tveganja grizenja repov

- Dejavniki:
 - ✓ Prisotnost grizenja repov
 - ✓ Material za zaposlitev
 - ✓ Higiena
 - ✓ Zdravstveni status
 - ✓ Tekmovalnost
 - ✓ Prehrana

Dejavniki	Kazalniki vezani na okolje	Kazalniki vezani na žival
Prisotnost grizenja repov		<ul style="list-style-type: none"> - Več poškodb na repih prašičev - Več grizenja repov - Spuščen rep - Neješčnost pri prašičih s poškodbami repa - Nemirne živali

Dejavniki	Kazalniki vezani na okolje	Kazalniki vezani na žival
Material za zaposlitev	Material mora imeti sledeče lastnosti: <ul style="list-style-type: none"> - varen - užiten - žvečljiv - omogočati mora raziskovanje - biti premični in omogočati preoblikovanje - trajnostni interes - možna manipulacija z rilcem - dostopen vsem živalim ves čas - v zadostnih količinah - čist 	<ul style="list-style-type: none"> - Neprimerno raziskovalno obnašanje (npr. raziskovalno obnašanje je bolj usmerjeno na sovrstnike oz. opremo boksa kot na material za zaposlitev) - Prisotnost poškodb na repih zaradi grizenja - Prisotnost prask in ran na koži

Dejavniki	Kazalniki vezani na okolje	Kazalniki vezani na žival
Higiena	<ul style="list-style-type: none"> - Material za zaposlitev, umazan z izločki - Umazan boks 	<ul style="list-style-type: none"> - Nenormalno obnašanje svinj pri delanju gnezda - Slaba telesna kondicija živali, slaba kondicija sčetin - Umazane živali - Nemirne živali - Rdeče očesne veznice - Spremenjeno obnašanje pri ležanju zaradi termalnega neugodja (npr. gručenje)

Dejavniki	Kazalniki vezani na okolje	Kazalniki vezani na žival
Zdravstveni status	- Pomanjkljiv biovarnostni načrt in program vakcinacije	- Sopenje, tresenje - Pogostejše ležanje - Kašljanje, kihanje, rdeče očesne veznice - Driske - Šepanje - Različno veliki isto stari prašiči v skupini - Višja smrtnost

9. 12. 2019 Usposabljanje za ukrep DŽ iz PRP RS za obdobje 2014-2020 za leto 2019 25

Dejavniki	Kazalniki vezani na okolje	Kazalniki vezani na žival
Tekmovalnost	- Preveliko število živali na kvadratni meter talne površine - Preveliko število živali na krmlilnik - Mešanje živali različnih starosti	- Poškodbe kože - Agresivne živali - Nemire živali - Slaba telesna kondicija

9. 12. 2019 Usposabljanje za ukrep DŽ iz PRP RS za obdobje 2014-2020 za leto 2019 26

Dejavniki	Kazalniki vezani na okolje	Kazalniki vezani na žival
Prehrana	- Spremembe v sestavi obroka - Pomanjkanje soli v obroku - Premalo aminokislin v obroku - Premalo energije v obroku	- Slaba telesna kondicija - Driska - Nasršene ščetine - Nemir - Ritje - Želodčni čirji - Različno veliki isto stari prašiči v skupini - Slaba ocena trupa v klavnici

9. 12. 2019 Usposabljanje za ukrep DŽ iz PRP RS za obdobje 2014-2020 za leto 2019 27

ZAKLJUČKI

- Kako zmanjšati tveganje za grizenje repov:
 - ✓ Material za zaposlitev
 - ✓ Uravnotežena prehrana
 - ✓ Ustrezno okolje
 - ✓ Biovarnostni načrt
 - ✓ Program zdravstvenega varstva in vakcinacij
 - ✓ Vodenje natančnih evidenc o pogojih reje
 - ✓ Beleženje vseh sprožilcev odgovornih za grizenje repov

9. 12. 2019 Usposabljanje za ukrep DŽ iz PRP RS za obdobje 2014-2020 za leto 2019 28

Hvala za pozornost!

9. 12. 2019 Usposabljanje za ukrep DŽ iz PRP RS za obdobje 2014-2020 za leto 2019 29